

Besmettelijke ziekten en vaccinaties

Intussen duurt de coronacrisis al ruim een jaar. Het leed is nog lang niet geleden. In het verleden hebben we vaker in het ongewisse gezeten vanwege vele wereldwijde epidemieën met besmettelijke infectieziekten. Iedereen was zich bewust van de gevaren hiervan. Pest, tyfus, cholera, difterie, dysenterie, (Spaanse) griep, tuberculose en pokken wisselden elkaar af. We wonen te dicht op elkaar en reizen in rap tempo heel de wereld over. Zowel nieuwe als bestaande ziekten kunnen zich daarom sneller dan ooit verspreiden. Maatregelen als anderhalve meter afstand houden, veelvuldig handen wassen, temperaturen, direct testen bij klachten, *social distancing* en de avondklok moeten ervoor zorgen dat COVID-19 beheersbaar wordt.

Ook de lockdownregels zijn van alle tijden. Bij besmetting wordt quarantaine voor bepaalde tijd opgelegd en contactonderzoek gedaan. Hoe anders was dat in de tijd toen de geneeskunde nog niet veel om het lijf had. Men wendde zich bij onheil tot de helende heiligen, zoals Lambertus, Rita van Cascia, Cunera van Rhenen en Rochus. Laatstgenoemde is de patroon tegen besmettelijke ziekten. Hij was een van de zes pestheiligen, later werd zijn 'werkgebied' omgezet naar aids en nu uitgebreid naar corona. Deze vorm van volksgeloof bood troost... en vermoedelijk bij sommigen van ons nog steeds. Wederom gaan vaccinaties 'verlossing' bieden. Wat is het jammer dat een vaccin niet al op voorhand kan worden gemaakt. Door inentingen komen bijvoorbeeld de

kinderziekten polio, kinderpokken, mazelen en meningo-kokken nog maar sporadisch voor. Pokken was het eerste virus dat door inenten is uitgeroeid. Reeds in 1871 werd men hiervoor gevaccineerd. Echter, eind april 1951 heerste er nog een pokken-epidemie in Tilburg. Waarschijnlijk heeft een uit India meegenomen, besmette gier in een kooi de ziekte verspreid. De ontdekking van de gevreesde pokken leidde tot dezelfde huidige coronamaatregelen. Tilburg ging helemaal op slot, op een manier die we nu 'lockdown' noemen. Zelfs de treinen stopten er niet meer. Wie met een pokkenpatiënt in contact was geweest, ging in quarantaine in het Cenakel. Binnen tien dagen werden alle 100.000 Tilburgers opnieuw gevaccineerd. Ook andere omliggende plaatsen, zoals 's-Hertogenbosch, gingen over tot vrijwillige revaccinatie. Op 30 mei 1951 werd Tilburg vrij van pokken verklaard.

Op 28 februari 2020 werd officieel bevestigd dat Tilburg de eerste plaats in Nederland was met een coronapatiënt. De zogenaamde patiënt nul was opgenomen in het Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis. De snelheid van vaccineren toen (in 1951) was ongekend: het pokkenvaccin was allang ontwikkeld en in grote aantallen voorhanden. De verwachting nu is dat na de zomer iedereen gevaccineerd zal zijn tegen het coronavirus.

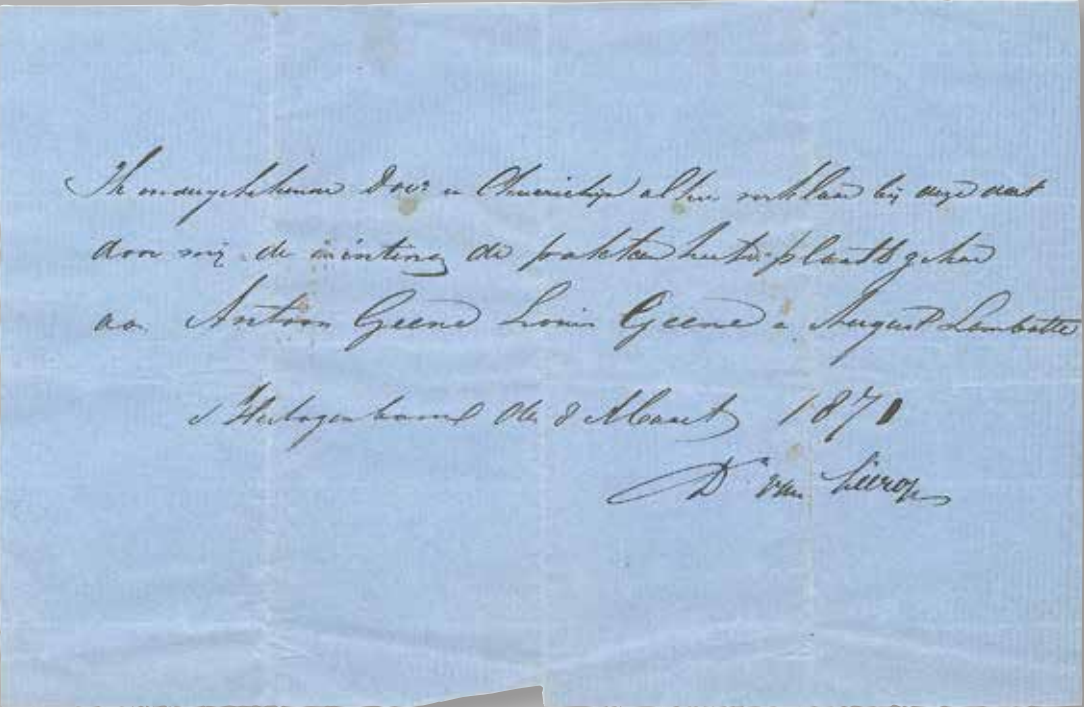
De verleende zorg bij besmettelijke ziekten en diverse vaccinaties worden aan de hand van dit beeldverhaal getoond. Een kijkje terug in de tijd.

Expo

In het Peerke Donders Paviljoen te Tilburg is de tentoonstelling *Van Pest tot Corona* na de lockdown te zien tot en met medio oktober 2021. Het verhaal van al die besmettelijke ziekten en ook de zorg in Tilburg wordt hier verteld. Zie website voor actuele informatie: www.peerkedonders.nl

Afkomstig uit het Roosendaalse register van doodsoorzaken. Voorbeeld van Spaanse griep in 1918. (Collectie: West-Brabants Archief, Bergen op Zoom)

Vaccinatiebewijs tegen pokken, 's-Hertogenbosch, 8 maart 1871. (Archief NSA, inv.nr. 3836. Collectie: Erfgoed 's-Hertogenbosch)

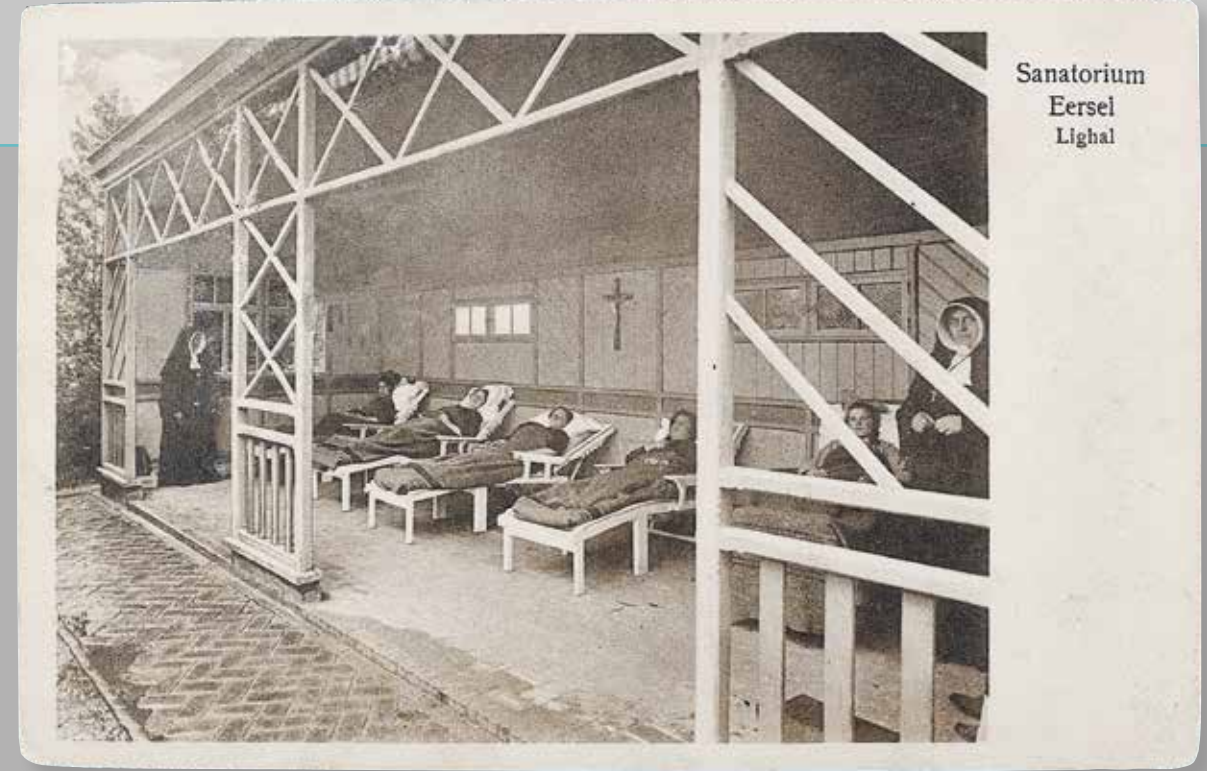

Grootschalige inenting tegen groep C-meningokokkenziekte in sportcentrum Leijdsdroom, Roosendaal, 19 juni 2002. (Foto: Thom van Amsterdam. Collectie: West-Brabants Archief, Bergen op Zoom)

Boven: Aanvankelijk waren de lighallen aan de Dongenseweg bedoeld voor zwakke kinderen en daarna voor tuberculoselijders. Dit tbc-sanatorium in Tilburg werd in 1914 opgericht door Charlotte Swagemakers, die daarbij werd geholpen door de Udenhoutse arts Lobach. (Prentbriefkaart. Collectie: Regionaal Archief Tilburg)

Onder: Draaibare verpleegruimte voor tbc-patiënten in Algemeen Burgerlijk Gasthuis, Bergen op Zoom, circa 1925. Fotograaf en uitgever onbekend. (Prentbriefkaart. Collectie: West-Brabants Archief, Bergen op Zoom)

Boven: Lighal sanatorium, Eersel. Uitg. Weenenk & Snel, Den Haag, vóór 1924. (Prentbriefkaart. Brabant-Collectie, Tilburg University)

Onder: Draaibare lighal Groot Ziekengasthuis, 's-Hertogenbosch. Uitg. Kunstinrichting, Rotterdam, ca. 1918. (Prentbriefkaart. Brabant-Collectie, Tilburg University)

Speldjesactie tuberculosebestrijding door Herwonnen Levenskracht, Roosendaal, circa 1930. (Fotograaf onbekend. Collectie: West-Brabants Archief, Bergen op Zoom)

Vrijwillige revaccinatie tegen pokken, nadat in Tilburg een pokken-epidemie was uitgebroken. Rij wachten- den buiten en de vac- cinatie zelf bij de GGD aan de Stationsweg te 's-Hertogenbosch, 8 mei 1951. (Fotopersbureau Het Zuiden. Collectie: Erfgoed 's-Hertogen- bosch)

Boven: De kinderafdeling van het Osse Sint-Annaziekenhuis aan de Begijnenstraat, gefotografeerd in de jaren vijftig. (Foto: Daan Scholte. Collectie: Stadsarchief Oss)

Rechtsboven: Een zieke vrouw wordt op 12 mei 1954 de grafkapel van broeder Everardus uitgedragen. De devotie voor het "Heilig Bruurke van Megen", zoals Everardus Witte al bij leven genoemd werd, zou na zijn dood in 1950 grote vormen aannemen. Dit leidde tot de bouw van een eigen grafkapel, pal naast het Megense Franciscanen-klooster waar broeder Everardus had gewoond en gewerkt. Deze kapel is uitgegroeid tot een bedevaartsoord en trekt tot op de dag van vandaag bezoekers, die hun geschreven verzoeken achterlaten bij het daar aanwezige beeld van het Heilig Bruurke. (Foto: Daan Scholte. Collectie: Stadsarchief Oss)

Rechtsonder: Pastoor Van Ierland gaat voor tijdens een ziekentriduüm (driedaagse godsdiensttoefening) in de Osse Heilig Hartkerk, ergens in de jaren vijftig. (Foto: Daan Scholte. Collectie: Stadsarchief Oss)

Aankomst eerste vrachtwagen met poliovaccin uit België, Roosendaal, 15 december 1958.
(Foto: Jan Sturm. Collectie: West-Brabants Archief, Bergen op Zoom)

Poliopatiëntjes in
gymzaal op onbekende
West-Brabantse locatie,
september 1972 (Foto:
Ben Steffen. Collectie:
West-Brabants Archief,
Bergen op Zoom)

Linksboven: Ambulancemedewerkers van het Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis (ETZ) met witte beschermende overalls, Tilburg, 6 april 2020. (1728 Archief Covid-19. Foto: Maria van der Heyden. Collectie: Regionaal Archief Tilburg)

Boven: Bij de GGD is een *drive thru*-teststraat ingericht om mensen snel te testen op het coronavirus, Ringbaan West, Tilburg, 24 april 2020. Een medewerker in beschermende kleding neemt met een wattenstaafje een staaltje uit de mond. (1728 Archief Covid-19. Foto: Maria van der Heyden. Collectie: Regionaal Archief Tilburg)

Linksonder: Medewerkers van de Regionale Ambulance Voorziening (RAV) stoppen gebruikte beschermende kleding in vuilniszakken bij het ETZ, Doctor Deelenlaan, Tilburg, 6 april 2020. (1728 Archief Covid-19. Foto: Maria van der Heyden. Collectie: Regionaal Archief Tilburg)